

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції молодих
вчених

НАУКОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В АГРОСФЕРІ УКРАЇНИ

з нагоди Дня науки в Україні

17 травня 2024 року
Одеса, Україна

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених

**НАУКОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ
КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА В АГРОСФЕРІ УКРАЇНИ**

з нагоди Дня науки в Україні

**17 травня 2024 року
Одеса
Україна**

**NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF CLIMATE-SMART AGRICULTURE**

**Proceedings of the
INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE OF YOUNG SCIENTISTS**

**SCIENTIFIC FOUNDATIONS FOR THE
IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF
CLIMATE-SMART AGRICULTURE IN THE
AGROSPHERE OF UKRAINE**

dedicated to the Day of Science in Ukraine

**May 17, 2024
Odessa
Ukraine**

УДК 001:631.1

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України (протокол № 11 від 20.05.2024 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова

Раїса ВОЖЕГОВА – академік НААН, директор Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Співголови

Віктор КАМІНСЬКИЙ – академік НААН, академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації Національної академії аграрних наук України

Юрій ЛАВРИНЕНКО – академік НААН, головний науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Члени оргкомітету

Олексій ДАНЧУК – доктор ветеринарних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ІКОСГ НААН

Людмила ГРАНОВСЬКА – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, завідувач відділу зрошувального землеробства та декарбонізації агроєкосистем ІКОСГ НААН

Тетяна МАРЧЕНКО – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу селекції сільськогосподарських культур ІКОСГ НААН

Павло ЛИХОВИД – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник відділу зрошувального землеробства та декарбонізації агроєкосистем ІКОСГ НААН, голова Ради молодих вчених при ІКОСГ НААН

Олександр ШАБЛЯ – кандидат економічних наук, учений секретар ІКОСГ НААН

Олена ПЛЯРСЬКА – кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник, завідувач відділу маркетингу та міжнародної діяльності Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Олександр ОЧКАЛА – доктор філософії, старший науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, заступник голови Ради молодих вчених при ІКОСГ НААН

Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції молодих вчених *«Наукові основи реалізації принципів кліматично орієнтованого сільського господарства в агросфері України»*, з нагоди Дня науки в Україні Одеса: Олді+, 2024. 191 с.

У збірнику зібрані матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених *«Наукові основи реалізації принципів кліматично орієнтованого сільського господарства в агросфері України»*. У збірці оприлюднені теоретичні та практичні наукові дослідження молодих учених, висвітлено актуальні проблеми агропромислового комплексу та перспективи їх вирішення за використання сучасних інновацій.

UDC 001:631.1

Recommended for publication by the Scientific Council of the Institute of Climate-Smart Agriculture of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
(protocol No. 11 dated May 20, 2024)

EDITORIAL BOARD

Chairman

Rayisa VOZHEHOVA – academician of the NAAS, director of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS

Co-chairman

Viktor KAMINSKYI – academician of the NAAS, academician-secretary of the department of agriculture, melioration and mechanization of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

Yurii LAVRYNENKO – academician of the NAAS, chief researcher of the plant breeding department of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS

Members of the organizing committee

Oleksii DANCHUK – Dr. Vet. Sc., Professor, Deputy Director in Scientific Work of the ICSA NAAS

Liudmyla HRANOVSKA – Dr. Econ. Sc., Professor, Corresponding Member of the NAAS, Head of the Department of Irrigated Agriculture and Decarbonization of Agroecosystems of the ICSA NAAS

Tetiana MARCHENKO – Dr. Agric. Sc., Senior Researcher, Head of the Department of Plant Breeding of the ICSA NAAS

Pavlo LYKHOVYD – Dr. Agric. Sc., Senior Researcher at the Department of Irrigated Agriculture and Decarbonization of Agroecosystems of the ICSA NAAS, Head of the Council of Young Scientists at the ICSA NAAS

Olena PILIARSKA – candidate of agricultural sciences, Senior Researcher, head of the marketing and international activities department of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS

Oleksandr OCHKALA – Ph.D., senior researcher of the department of plant breeding department of the Institute of climate-smart agriculture of the NAAS, deputy chairman of the council of young scientists at the ICSA NAAS

Proceedings of the International scientific and practical conference of young scientists “*Scientific foundations for the implementation of the principles of climate-smart agriculture in the agrosphere of Ukraine*”, dedicated to the Day of Science in Ukraine. Odessa: Oldi+, 2024. 130 p.

Proceedings contain materials of the reports of the participants of the International scientific and practical conference of young scientists “*Scientific foundations for the implementation of the principles of climate-smart agriculture in the agrosphere of Ukraine*”. The proceedings presents theoretical and practical scientific research of young scientists, highlights the current problems of the agro-industrial complex and the prospects for solving them at the expense of implementing modern innovations.

Список літератури

1. Павліченко К. В., Грабовський М. Б. Формування біометричних показників та накопичення сировинної надземної маси гібридами кукурудзи під впливом макро- і мікродобрив. *Таврійський науковий вісник*. 2022. №123. С. 98–111.
2. Козечко В. І. Формування надземної маси рослинами сортів пшениці озимої в умовах північного Степу. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2014. Вип. 2(78). С. 150–156.
3. Ольховський Г. Ф. Динаміка маси органів озимої пшениці в репродуктивний період. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія: Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство*. 2013. № 2. С. 132–137.
4. Яценко С. А., Грабовська Т. О., Грабовський М. Б., Слободенюк О. І. Ефективність біопрепарату Ентеронормін на ранніх етапах онтогенезу рослин пшениці озимої. *Агроекологічний журнал*. 2019. №2. С. 50–54.
5. Шевніков Д. М. Вплив мінеральних добрив на поживний режим ґрунтуза вирощування пшениці твердої ярої. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 2. С. 203–206.
6. Андрійченко Л. В. Шляхи підвищення врожайності та якості зерна пшениці ярої твердої на півдні України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2006. № 33. Вип. 1. С. 33–38.

ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО

Гамаюнова В. В., д. с.-г. н., професор

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Сидякіна О. В., к. с.-г. н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Кропивницький

Задирко Р. В., здобувач наукового ступеня доктора філософії

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Виробництво та переробка олійних культур є важливою складовою сільськогосподарського виробництва, оскільки олійні культури є джерелом рослинних олій, які широко використовуються в різних галузях промисловості, зокрема, в харчовій, косметичній, та фармацевтичній. Сучасний ринок олійних культур вважається одним із найперспективніших напрямків розвитку економічного потенціалу будь-якої країни світу. В Україні до основних олійних культур відносяться соя, соняшник та ріпак. Значно менш поширеними є нішеві олійні культури – льон, гірчиця, рижій та сафлор.

Українське виробництво олійних культур, в першу чергу, обумовлюється експортною орієнтацією. Експорт олійних культур дозволяє вітчизняним виробникам отримувати значні прибутки та розширювати свої можливості на міжнародному ринку аграрної продукції, а також сприяє розвитку української економіки, підвищенню експортного потенціалу країни та стимулює розвиток аграрного сектору. Високі закупівельні ціни на насіння льону олійного визначають значний експортний потенціал цієї культури, обумовлюють високу прибутковість її вирощування, майже на рівні виробництва соняшнику, та все більшою мірою привертають увагу українських виробників [1].

Динаміка експорту насіння льону олійного з України дуже сильно коливається за роками, що наочно демонструє рис. 1 [2]. Максимальний експортний потенціал нашої країни щодо льону олійного слід відзначити у 2017 р. – 56,9 тис. тонн на 19,4 млн доларів США (рис. 2).

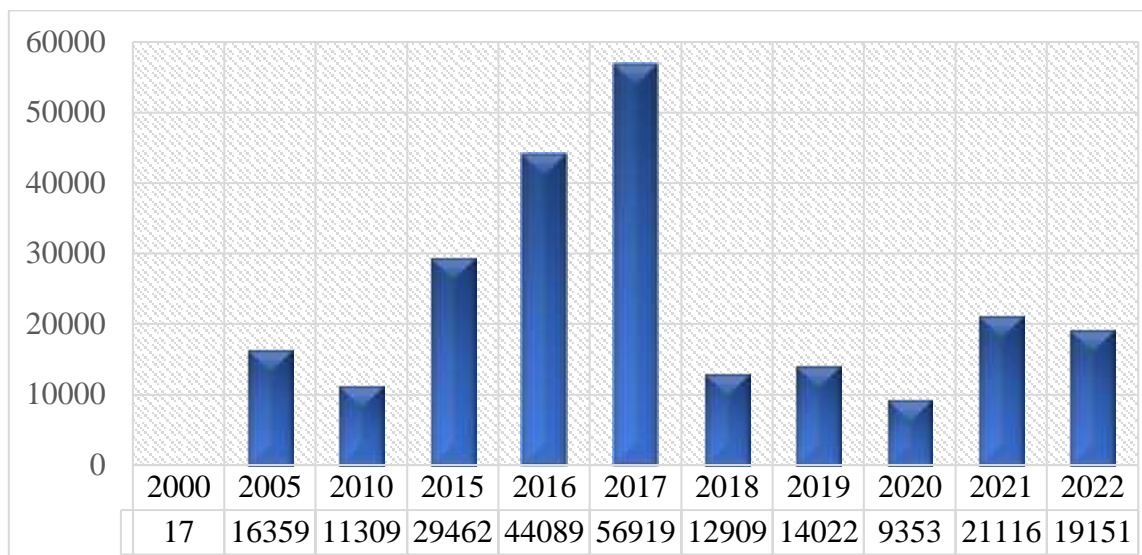

Рис. 1. Динаміка експорту насіння льону олійного з України (складено за даними FAOSTAT, 2023), тонн

У 2018 р. відбулося різке падіння експорту насіння льону олійного до 12,9 тис. тонн (5,9 млн доларів США). Ще нижчими дані показники виявилися у 2020 р. – 9,4 тис. тонн (5,3 млн доларів США). З 2021 р. експорт цієї олійної культури почав набирати обертів, і незважаючи на повномасштабне вторгнення російського агресора в Україну та порушення логістичних зав'язків, у 2022 р. становив 19,2 тис. тонн на 13,3 млн доларів США.

Така нестабільність експорту насіння льону олійного пов'язана, в першу чергу, з різкими коливаннями площ посівів та обсягів виробництва цієї культури в Україні. Так, наприклад, у 2016 р. льоном олійним було засіяно 68,7 тис. га, а у 2020 р. – 14,0 тис. га. Обсяги виробництва насіння при цьому склали відповідно 92,2 і 15,7 тис. тонн. Що стосується врожайності, то вона має тенденцію до поступового зростання. Найнижчою її відзначено у 2000–2003 рр. – 0,25–0,29 т/га, максимальною – у довоєнний період (2021 р.) – 1,53 т/га.

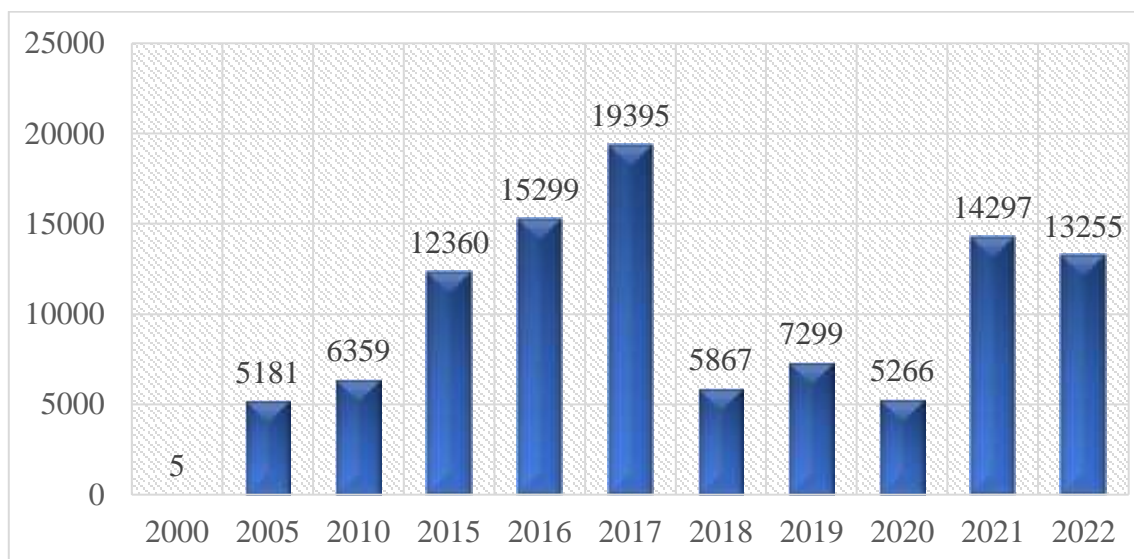

Рис. 2. Динаміка вартості експорту насіння льону олійного з України (складено за даними FAOSTAT, 2023), 1000 USD

Потенційна врожайність сучасних сортів льону олійного становить 2,0–2,5 т/га. Такий рівень є значно вищим, ніж той, що фактично одержують у виробничих умовах. Одночасно, слід зазначити, що врожайність насіння льону олійного в Україні перевищує середній рівень урожайності таких регіонів світу, як Азія та Європа, а в 2021–2022 рр. – й інших регіонів світу.

Порівняльний аналіз з країнами-лідерами з виробництва льону олійного показав, що врожайність цієї культури в Україні є значно вищою, ніж в РФ та Казахстані, проте суттєво поступається Китаю, США та Канаді. Ще вищий рівень урожайності льону олійного, ніж у країнах-лідерах з виробництва цієї культури, одержують у Франції: 2000–2010 рр. – 2,05 т/га, 2011–2015 рр. – 1,80 т/га, 2016–2020 рр. – 1,88 т/га, 2021–2022 рр. – 1,86 т/га.

Актуальність удосконалення технології вирощування льону олійного в Україні за сучасних умов стає все більш очевидною і має передбачати: створення оптимального фону живлення для рослин (льон олійний вимогливий до родючості ґрунту); приділення особливої уваги заходам захисту від бур'янів (посіви льону олійного не формують великого асиміляційного апарату і тому дуже слабо конкурують з бур'янами); розробку ефективних систем захисту рослин від хвороб (особливо таких небезпечних для льону, як антракноз, іржа, фузаріоз, пасмо); створення надійної системи захисту рослин від шкідників (особливо льонових блішок, льонового трипсу, льонової плодожерки) та ін. Також серйозною проблемою в Україні, яка потребує вирішення, є наявність на внутрішньому ринку значної кількості фальсифікованого насіння. Українські аграрії мають уникати підробок, які часто досить складно відрізнити від оригіналу [3].

Вирішення найбільш нагальних проблем у галузі льонарства дозволить посилити позиції України на міжнародному ринку аграрної продукції.

Список літератури

1. Чехова І. В. Формування та розвиток ринку олійних культур: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Аграрна наука, 2021. 144 с.
2. Official site of Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2023.
3. Маковей Ю. Вирощування льону – чи можлива альтернатива соняшнику. *Kurkul: онлайн-асистент фермера*. 10 лютого 2023.

МОЖЛИВОСТІ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗА СУЧАСНИХ ЕНЕРГООЩАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ВІЙНИ

Гамаюнова В. В., д. с.-г. н., професор

Хоненко Л. Г., к. с.-г. н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Бакланова Т. В., к. с.-г. н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

Пилипенко Т. В., к. екон. н.

ДУ «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН», м. Миколаїв

За останнє сторіччя вирощування сільськогосподарських культур, зокрема і пшениці озимої, зумовило істотне зниження родючості ґрунтів у т. ч. і в зоні Степу, погіршення екологічного стану довкілля та біологічної якості продукції [1]. Тому питання біологізації сільського господарства, посилення вимог до екологічності продукції на сьогоднішній день, коли тривають військові дії, є одним із головних пріоритетів еколого-економічної безпеки України.

Потенційна продуктивність сучасних сортів пшениці озимої в останнє десятиліття сягає 8,0–12,0 т/га, але у виробничих умовах урожайність коливається залежно від ґрунтово-кліматичних зон у межах 25–65% від генетичного рівня, тоді як у провідних країнах Європи він перевищує 75–80% [2].

Розрив у фактично досягнутому та потенційному рівнях продуктивності свідчить про значні нереалізовані можливості агровиробництва, адже як визначено науковими